Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 449
van **STEVEN COENEGRACHTS**
datum: 2 februari 2021

---

aan **HILDE CREVITS**
VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Jongerenondernemingen - Stand van zaken

De Ambrassade voerde in samenwerking met de VDAB een participatie- en onderzoekstraject uit met 16- tot -30-jarigen op de arbeidsmarkt. De resultaten en voornaamste bevindingen werden gebundeld in de publicatie 'Expeditie Werk. Hoe willen jongeren werken in de toekomst?'. De inleiding luidt als volgt: "De arbeidsmarkt verandert en beleidsontwikkelingen volgen elkaar in sneltempo op: nood aan flexibiliteit voor meer concurrentiekracht, discussie over sociale rechten, antwoorden op digitalisering en vergrijzing, preventie van stress en burn-outs … In die wereld staan jongeren aan de start van de zoektocht naar een kwaliteitsvolle loopbaan."

In een deel van het onderzoek werd gefocust op ondernemerschap bij jongeren. Op de vraag of jongeren zich aangesproken voelen tot het ondernemerschap antwoordt 34,5% van de jongeren zichzelf ooit volledig als zelfstandige te zien of als freelancer te werken. 22,1% ziet zich dit zelf ooit doen naast een job in dienstverband. 22% van de jongeren gaf aan het niet te weten en slechts 21,4% ziet zichzelf helemaal niet als zelfstandige werken. Tevens blijkt dat het niet willen ondernemen geen gebrek aan interesse is, maar vooral een kwestie van geldzaken blijkt te zijn**:** het geld niet hebben om zelf een zaak te starten, bang zijn om te mislukken of failliet te gaan en het lastig vinden om te leven met een inkomen dat onzeker is.

Gedurende het onderzoek ontstond het idee van de 'ondernemerstijd'. Dat zou inhouden dat jongeren financieel de mogelijkheid krijgen hun ondernemersdroom op poten te zetten aan de hand van een 'uitkering'. Ongeveer 60% onthaalde dit idee als positief en een deel hiervan was van mening dat dit zou leiden tot meer ondernemerschap. Ondernemen vanaf 15 jaar met een statuut 'scholier-ondernemer' (zoals de 'student-ondernemer') vinden jongeren dan weer geen goed idee wegens het niet kunnen inschatten van de risico's.

1. a) Wat is het aantal scholier-ondernemers (middelbare school) in Vlaanderen?

   Graag een overzicht per jaar en per provincie voor de jaren 2010 tot en met 2020 met vermelding van het opleidingsniveau.

   b) Hoe lang bleven deze ondernemingen gemiddeld bestaan?

   Graag een overzicht per provincie voor de jaren 2010 tot en met 2020.

.

2. a) Wat is het aantal student-ondernemers (hogeschool en universiteit) in Vlaanderen?

   Graag een overzicht per jaar en per provincie voor de jaren 2010 tot en met 2020 met vermelding van het opleidingsniveau.

   b) Hoe lang bleven deze ondernemingen gemiddeld bestaan?

   Graag een overzicht per provincie voor de jaren 2010 tot en met 2020.

3. Hoe evalueert de minister het idee van de 'ondernemerstijd' zoals door de Ambrassade geformuleerd?
4. Worden kandidaat-ondernemers volgens de minister voldoende begeleid? Welke initiatieven werden hier in het verleden reeds rond genomen? Plant de minister hieromtrent bijkomende initiatieven?

HILDE CREVITS
VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

ANTWOORD
op vraag nr. 449 van 2 februari 2021
van **STEVEN COENEGRACHTS**

---

1. a. Om te ondernemen, moet je handelingsbekwaam zijn, van burgerrechten genieten en meerderjarig zijn. Een juridisch statuut 'scholier-ondernemer' bestaat tot op heden niet. Op 1 januari 2017 werd wel het statuut 'student-zelfstandige' ingevoerd, waardoor de juridische positie van een meerderjarige student tussen 18 en 25 jaar die zijn studies wil combineren met een eigen ondernemend project, grotendeels gelijkgeschakeld wordt met die van een jobstudent.

   Niettegenstaande er dus geen juridisch statuut 'scholier-ondernemer' bestaat, beschikken we wel over cijfers m.b.t. de deelname van scholieren (en studenten hoger onderwijs) aan de initiatieven rond ondernemerschap die VLAIO ondersteunt. In bijlage 1 vindt u:

   - Cijfers van het aantal leerling-bedrijven en studentenbedrijven van Unizo Onderwijs en Ondernemen en Vlajo van de schooljaren 2016-2017 t.e.m. 2019-2020. De leeronderneming van Unizo O&O en de mini-onderneming van Vlajo zijn initiatieven waarin scholieren actief kunnen ervaren wat ondernemen is, door een reële eigen onderneming op te zetten. Ze doen dit weliswaar niet vanuit een eigen juridisch statuut als zelfstandige.

   - Cijfers van het aantal deelnames door scholieren aan de ondernemingsplanwedstrijd Plankgas van Unizo O&O en door studenten aan de ideeënwedstrijd Start Academy van Vlajo van de vorige beleidsperiode. Plankgas is een curriculaire ondernemingsplanwedstrijd voor scholieren uit het secundair onderwijs, Unizo O&O stimuleert de deelnemers ervan om hun plan erna in een leeronderneming verder te realiseren. Start Academy is een volledig extra-curriculaire ideeënwedstrijd, waar studenten uit het hoger onderwijs alleen of in team aan deelnemen. Een aantal van hen start tijdens of na de deelname ervan op als student-zelfstandige.

   b. Zie antwoord vraag 1a.

2. a. Gezien het statuut 'student-zelfstandige' pas ingevoerd werd in 2017, is een evolutie van de aantallen maar vanaf dat moment mogelijk. Daarnaast dient dit juridisch statuut niet verward te worden met het zogenaamde statuut 'student-ondernemer', dat in nagenoeg alle instellingen hoger onderwijs bestaat. Het gaat hier over instelling-specifieke faciliteiten (zoals de mogelijkheid examens uit te stellen, …) die elke hoger onderwijsinstelling kan toekennen, en die zowel qua faciliteiten als qua doelgroep kunnen verschillen (enkel student-zelfstandigen, ook studenten in hun opstartproces,…). Gelet op het instelling-specifieke karakter van dit statuut 'student-ondernemer', hebben we hierover geen data ter beschikking. (www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/start/je-statuut-als-zelfstandige/statuut-van-student-zelfstandige#Statuut-student-zelfstandige-versus-faciliteiten-student-ondernemer)

   Voor wat betreft het juridisch statuut student-zelfstandige, ingevoerd op 01/01/17, dateren de oudste cijfers van 31/12/17. De statistieken per 31/12/20 zullen pas

beschikbaar zijn in juli 2021. Wel kunnen we in dat verband verwijzen naar de voorlopige cijfers beschikbaar bij het ARZA (Algemeen Repertorium voor Zelfstandige Arbeiders) die een momentopname geven, waarvan de datakwaliteit echter niet gegarandeerd is. Deze cijfers kunnen opgevraagd worden bij het RSVZ (contactpersoon mevr. Roma Cortvriendt - Roma.Cortvriendt@rsvz-inasti.fgov.be).Er zijn echter geen cijfers beschikbaar over het opleidingsniveau van de student-zelfstandigen.

b. De gemiddelde levensduur van de ondernemingen opgericht door student-zelfstandigen is niet gekend. Wel kunnen er bij het RSVZ (contactpersoon mevr. Roma Cortvriendt - Roma.Cortvriendt@rsvz-inasti.fgov.be) cijfers opgevraagd worden m.b.t. het aantal student-zelfstandigen die na de beëindiging van hun studie hun zelfstandige activiteit verderzetten als zelfstandige in hoofd- of bijberoep.

3. Het idee van 'ondernemerstijd' bestaat eigenlijk al voor iedereen - dus ook voor jongeren - die een werkloosheids-of inschakelingsuitkering geniet. Dit is de zogenaamde 'springplank naar zelfstandigheid' (www.vlaanderen.be/springplank-naar-zelfstandige). Concreet kan iemand die zo'n uitkering geniet gedurende 12 maanden opstarten als zelfstandige in bijberoep, met behoud van zijn of haar uitkering.

   Daarnaast hebben we met de Vlaamse Regering de bestaande transitiepremie naar ondernemerschap ook tijdelijk verruimd (www.vlaanderen.be/transitiepremie). De transitiepremie (www.vlaanderen.be/transitiepremie/transitiepremie-wat-en-voor-wie) is een ondersteunende premie voor niet-werkende werkzoekenden - oorspronkelijk enkel 45-plussers - die een eigen zaak opstarten. Wanneer mensen met dat statuut zelfstandige in hoofdberoep worden, verliezen ze hun werkloosheidsuitkering. Met deze premie kunnen ze het verlies van die uitkering gedurende 2 jaar opvangen.

   Dankzij de verruiming die we met de Vlaamse Regering op 18 december 2020 in uitvoering van de afspraken van het VESOC-akkoord 'Alle Hens Aan Dek' goedkeurden, krijgen ten eerste ook werkzoekende jongeren (-30 jaar) vanaf 1 april 2021 gedurende 1 jaar de mogelijkheid om hier een beroep op te doen. Ten tweede wordt de transitiepremie tijdens dezelfde periode ook opengesteld voor werkzoekenden uit de kansengroepen (kortgeschoolden, mensen met een arbeidshandicap of die geboren zijn in een land buiten de EU (of de Europese Economische Ruimte)) zonder leeftijdsvoorwaarde, opdat meer werkzoekenden de weg zouden vinden naar een (nieuw) ondernemerschap.

   Naar aanleiding van de dialoog over voornoemde verruiming binnen het Vlaams Parlement en de reflecties hierover vanuit de SERV, heeft de Vlaamse Regering op 12 februari 2021 tijdelijke uitbreiding van de transitiepremie naar alle werkzoekenden principieel goedgekeurd, zonder leeftijdsbeperking. De transitiepremie zal voor een periode van één jaar toegankelijk gemaakt worden voor alle werkzoekenden, zonder nadere leeftijdsvoorwaarden. Wie gedurende dat jaar een transitiepremie aanvraagt, ontvangt gedurende 24 maanden een premie. Het totale premiebedrag wordt in dit kader wel gewijzigd. Maandelijks wordt dan de helft van het oorspronkelijk voorziene bedrag uitbetaald. Dit betekent dat de totale premie 7.800€ zal bedragen voor ondernemers die de premie aanvragen tussen 1 april 2021 en 31 maart 2022. Dit voorontwerp van besluit wordt nu voor advies aan de Raad van State voorgelegd.

4. VLAIO ontwikkelde de afgelopen jaren via haar VLAIO netwerkpartners (Vlajo, My Machine, Unizo Onderwijs & Ondernemen, jongerencoöperatie Haven en de ecosystemen voor jong ondernemerschap in de Vlaamse studentensteden) een breed scala aan initiatieven voor zowel scholieren en studenten, als voor jongeren buiten het onderwijs. Die initiatieven omvatten een breed palet aan begeleidingsvormen: het

sensibiliseren rond ondernemerschap in brede zin, het aanbieden van initiatieven die het ondernemend vermogen uitdagen, het bieden van ruimte om elkaar te ontmoeten en samen tot ondernemende projecten te komen, het geven van mogelijkheden tot experimenteren. Het geven van info en begeleiding bij het ontwikkelen van het ondernemend project en doorverbinden naar organisaties die de haalbaarheid van het project mee in kaart brengen en de opstart mee begeleiden, horen daar ook bij.

Concreet investeerde VLAIO-EFRO de afgelopen vier jaar in de realisatie van krachtige ecosystemen voor student ondernemerschap in de studentensteden in Vlaanderen met de volgende projecten: Turbo (Brugge), Start@K (Kortrijk), Gentrepreneur (Gent), Broeikas (Aalst), LeJon (Leuven), Startup 2440 (Geel), Take Off Antwerp (Antwerpen), Pitch Please (Hasselt-Genk), en Manestarters (Mechelen). De doelstelling was daarbij om op stedelijk niveau een voedingsbodem te creëren die de ondernemerszin en het ondernemerschap bij jongeren (18-25 jaar) doet ontkiemen en floreren. Concrete aspecten van dat beleid zijn onder meer: de aanwezigheid van laagdrempelige info en contactpunten, experimenteer- en ontmoetingsruimtes voor ondernemende jongeren ('hubs'), een open aanbod van activiteiten gericht op inspireren, netwerken, opleiden en begeleiden van jongeren, toegang tot (pré)startersadviesdiensten en financiering en informatie over de mogelijkheden om studeren en ondernemen te combineren, enzovoort.

Daarnaast kunnen jongeren ook terecht in één van de 38 jeugdhuizen met een bovenlokaal project rond ondernemingszin, gesteund vanuit het departement Jeugd (www.formaat.be/thema/ondernemingszin). Jongeren krijgen daar de kans om ideeën te realiseren en stap voor stap te groeien in hun ondernemerschap. Voor wie een stap verder wil zetten, biedt jongeren coöperatie Haven sedert 2016 met steun van VLAIO een 'veilige omgeving' aan jonge ondernemers die hun zaak willen opstarten (www.havenvoorjongeondernemers.be/). Tijdens dat traject worden de jongeren opgevolgd en begeleid door hun vertrouwde coach van hun jeugdhuis. Hierdoor kunnen ze hun onderneming uitbouwen met de projectmedewerker als vertrouwenspersoon en klankbord én hun persoonlijk netwerk als eerste testpubliek. Haven staat de jongeren ondertussen ook concreet bij met financiële en administratieve expertise en stelt een platform ter beschikking waarop de jongeren hun eigen financiële backoffice kunnen beheren.

Specifiek voor jongeren en studenten werd alle info rond opstarten als ondernemer gegroepeerd op de VLAIO-website, onder het luik www.vlaio.be/jongeren. Diezelfde info wordt sedert 2018 tegelijk ook ter beschikking gesteld op de infosite voor jongeren (www.watwat.be/een-eigen-zaak/een-eigen-zaak-starten-hoe-begin-ik-eraan) die vanuit De Ambrassade zelf wordt aangeboden.

Daarnaast biedt omzeggens elke instelling hoger onderwijs ondersteuning rond ondernemen, waaronder het informeren over het statuut 'student-zelfstandige'. (www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/start/jongeren-en-ondernemen/wie-kan-jou-helpen). USTART, een studentenvereniging die activiteiten rond ondernemen organiseert, stelde vorig jaar een 'Student Ondernemersgids' op (www.ustartclub.com/guide/). Daarnaast zijn er verschillende studentenorganisaties (www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/start/jongeren-en-ondernemen/wie-kan-jou-helpen) die actief zijn rond ondernemerschap: Flyse (Gent), Academics for Companies, Academics for Technology, Academics for Development lLeuven), Junior Consulting (Hasselt), … .

Aansluitend op al deze ondersteuningsinitiatieven voor jongeren, scholieren en studenten, bieden diverse organisaties uit het VLAIO Netwerk begeleiding rond pre-start en start, zoals UNIZO, VOKA, Startit@KBC, Sociale Innovatiefabriek, Starterslabo, Syntra, NSZ, Flanders DC, … Alle door VLAIO gesteunde partners en projecten rond ondernemende jongeren werken met deze (pre-)startorganisaties

samen. Afhankelijk van de situatie en behoefte van de student of jongere, wordt dus naar het geschikte initiatief en de geschikte partner doorverwezen.

In bijlage 2 vindt u een overzicht van alle relevante ondersteunende acties voor studenten/jongeren en hun leerkrachten/begeleiders.

Voortbouwend op de realisaties van de laatste jaren, willen we samen met onderwijs en met andere betrokken overheden en actoren blijven inzetten op het thema Jongeren en (leren) Ondernemen.

In de drie afgelopen beleidsperiodes kwam telkens een 'Actieplan Ondernemend Onderwijs' tot stand (resp. voor de periodes 2007-2010, 2011-2014 en 2015-2019). Het laatste Actieplan was een werkstuk van Vlaams minister van Landbouw en Plattelandsbeleid, Vlaams minister van Economie, Wetenschap en Innovatie, Werk en Sport en Vlaams minister van Onderwijs. VLAIO speelde bij de opmaak van deze actieplannen een belangrijke rol, gezien de samenwerking met de VLAIO partners Vlajo, Unizo O&O, My Machine en de projecten Ecosystemen voor jong ondernemerschap in de Vlaamse studentensteden.

We zijn vragende partij voor een nieuw actieprogramma Ondernemend Onderwijs dat voortbouwt op het vorige en dat de realisatie van de sleutelcompetentie 'ontwikkeling van initiatief, ambitie, ondernemingszin en loopbaancompetenties' in de nieuwe eindtermen kan ondersteunen. Jongeren leren of ontwikkelen zich vanzelfsprekend niet enkel in de context van het formele onderwijs. We verkennen dit werkjaar hoe de ontwikkeling van ondernemingszin als belangrijke 21ste-eeuwse competentie (verder) versterkt kan worden in non-formele en informele leercontexten (vrije tijd).

VLAIO blijft alvast de jongerencoöperatie Haven ook de komende jaren in haar werking steunen.

De overeenkomsten met Vlajo, Unizo O&O, My Machine zijn hernieuwd op basis van een visie en geformuleerde strategische doelen voor de komende vier jaar. Die visie en doelstellingen worden ieder school/academiejaar vertaald in concrete actieplannen. De belangrijkste krachtlijnen voor komende jaren zijn:

1. Verdere verbreding van ondernemend onderwijs over opleidingen en richtingen heen;
2. Verdere professionalisering en ondersteuning van schoolbesturen, leerkrachten en docenten;
3. Verdere ontwikkeling van didactische methoden en werkvormen m.b.t. ondernemend onderwijs. Via productontwikkeling zullen tevens nieuwe programma's ontwikkeld worden in co-creatie met onderwijs;
4. Inzetten op samenwerking als hefboom voor verdere realisatie van ondernemend onderwijs, tussen scholen en instellingen hoger onderwijs onderling, de onderwijswereld en de (lokale) professionele wereld;
5. Meer aandacht voor STEM-ondernemerschap en ondernemerschap gericht op maatschappelijke uitdagingen zoals klimaat, circulaire economie, mobiliteit, digitalisering, ….

De projecten 'ecosystemen voor jong ondernemerschap in studentensteden' (www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/start/jongeren-en-ondernemen/wie-kan-jou-helpen) werden afgelopen 4 jaar opgezet en uitgebouwd met EFRO-VLAIO middelen. Er werd beslist de werking te verankeren; de projecten worden voortgezet via een jaarlijkse projectfinanciering met VLAIO-middelen. Doel is de continuering en de verdere uitbouw van de ecosysteem(deel)werking gericht op studenten hoger onderwijs (18-25jaar) en de inbedding ervan in het bredere stadsecosysteem gericht op jongeren en ondernemerschap. De werking is gericht op het versterken van het innoverende en ondernemende vermogen ('value creation entrepreneurship') van

studenten en het ondersteunen van studenten die reeds tijdens hun studie wensen te ondernemen als student-zelfstandige ('corporate entrepreneurship'). Voor die laatste groep gaat ook aandacht naar de voorbereiding op de overgang na afstuderen.
De verworvenheden rond de werking rond breed ondernemerschap uit de vorige projectperiodes moeten geïntegreerd worden in de werking van elke organisatie die deel uitmaakt van het partnerschap. Vanaf nu ligt het zwaartepunt op ecosysteembrede en partner-overschrijdende activiteiten.

In de afgelopen jaren ontwikkelde VLAIO in samenwerking met EWI een monitoring- en impactmetingsysteem. Vanaf dit jaar starten de 9 ecosysteemprojecten met de monitoring van data bij het organiseren van hun activiteiten. Dat moet toelaten om de impact en korte en langere termijn leereffecten van hun werking op studenten en hun ondernemerschap te onderzoeken.
Ook de VLAIO-Netwerkorganisaties met een ondersteuningaanbod rond pre-start en start (www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/coaching-en-advies?thema%5B%5D=78&keyword=), kregen de kans om via een oproep van 2019 hun dienstverlening te bestendigen voor de komende vier jaar. In het vernieuwde aanbod biedt Youthstart Belgium (in samenwerking met Starterslabo) aan kanszoekende jongeren de mogelijkheid om, door in groep te werken aan een eigen businessplan, scherper zicht te krijgen op en voeling te krijgen met hun eigen aspiraties en hoe die na de training verder vorm gegeven kunnen worden (www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/coaching-en-advies/8-daagse-training-ondernemerschap).

Zoals onder vraag 3 vermeld, wordt de drempel om zelfstandige in hoofdberoep te worden vanuit een statuut waarbij een werkloosheids- of andere uitkering toegekend was (en dat normaal het verlies van die uitkering tot gevolg had) tijdelijk ook verlaagd voor jongeren, door de uitbreiding van de transitiepremie naar die doelgroep.

BIJLAGEN

1. Leerling- en studentenbedrijven 2016-2020
2. Ondersteunende initiatieven